

Calificarea forței de muncă

Este forța de muncă în construcții din România calificată suficient pentru a se asigura îndeplinirea obiectivelor energie-mediu angajate pentru 2020?

Dr. ing. Horia Petran, INCĐ URBAN-INCERC - Sucursala INCERC București, Centrul de Performanță Energetică a Clădirilor

Printre cele cinci obiective majore stabilite de Uniunea Europeană prin Strategia Europa 2020 privind ocuparea forței de muncă, inovarea, educația, incluziunea socială și mediul/energia, cel privind schimbările climatice / energia (20-20-20) are o importanță deosebită în contextul dezvoltării durabile a mediului construit.

În conformitate cu prevederile Programului Național de Reformă (2011 – 2013), România a adoptat propriile sale obiective naționale în acest domeniu, angajându-se să asigure la nivelul anului 2020 o reducere a consumului de energie primară de 19% comparativ cu proiecțiile PRIMES 2007 (estimată la cca. 10 Mtep), o reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră cu 20% (cca. 28,3 MtCO₂) față de anul de referință 1990, respectiv o pondere de 24% a energiei din surse regenerabile (cca. 7,3 Mtep) în consumul final brut de energie.

Fondul de clădiri contribuie în mare măsură la consumul de energie primară și la emisiile de gaze cu efect de seră, iar posibilitățile de utilizare a surselor regenerabile de energie în clădiri sunt multiple. Prin schimbări aduse în cadrul acestui sector se pot obține reduceri semnificative ale acestor emisii, iar sectorul clădirilor are un rol crucial pentru atingerea obiectivelor asumate.

Soluțiile pentru realizarea clădirilor eficiente energetic, precum și cele privind utilizarea energiei din surse regenerabile în clădiri sunt de cele mai multe ori solicitate din punct de vedere tehnic, lipsa pregătirii adecvate a arhitecților, inginerilor, auditorilor, maștrilor, tehnicienilor și instalatorilor fiind un aspect general acceptat, accentuat în cazul celor implicați în

renovarea sau modernizarea clădirilor. Pe de altă parte, tranziția către „clădirile cu consum de energie aproape zero” va fi foarte dificilă și costisitoare fără adoptarea unor măsuri de îmbunătățire a competențelor forței de muncă din sectorul construcțiilor.

BUILD UP Skills România

În acest context, necesitatea evaluării cerințelor de pregătire și dezvoltarea strategiilor pentru întâmpinarea necesităților sectorului construcțiilor, precum și promovarea unor scheme de pregătire eficiente este evidentă. Proiectul BUILD UP Skills România (RO-BUST), care se derulează în perioada noiembrie 2011 – aprilie 2013 în cadrul acțiunii BUILD UP Skills a programului Intelligent Energy Europe (IEE), se adresează acestei necesități, reprezentând un prim pas pentru dezvoltarea unei strategii naționale în România, incluzând recomandări pentru certificarea, calificarea sau pregătirea forței de muncă implicată în eficientizarea energetică și instalarea sistemelor bazate pe energie din surse regenerabile în clădiri.

Proiectul vizează evaluarea situației existente și dezvoltarea unei strategii naționale pentru pregătirea forței de muncă necesare atingerii obiectivelor asumate de România pentru orizontul 2020 în ceea ce privește eficiența energetică și utilizarea sistemelor bazate pe energie din surse regenerabile în clădiri. De asemenea, proiectul analizează și necesitatea adaptării programelor cursurilor de pregătire profesională și formularea de recomandări privind calificarea și certificarea lucrătorilor din sectorul construcțiilor pentru a reflecta noile nevoi

Dr. ing. Horia Petran, INCĐ URBAN-INCERC - Sucursala INCERC București, Centrul de Performanță Energetică a Clădirilor.

ale pieței și în scopul alinării la Cadrul European al Calificărilor.

Echipa proiectului este formată din: Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice (MDRAP), Institutul Național de Cercetare- Dezvoltare în Construcții, Urbanism și Dezvoltare Teritorială Durabilă (INCĐ URBAN-INCERC), Asociația Inginerilor de Instalații din România (AIIR), Business Development Group (BDG), Orașe Energie România (OER), Asociația Patronală Surse Noi de Energie (SUNE), Fundația Casa de Meserii a Constructorilor (CMC), cu sprijinul Societății Române GEOEXCHANGE și al Academiei ROMSTAL.

Platforma Națională pentru Calificare

Unul dintre rezultatele majore ale proiectului ROBUST îl constituie inițierea unei platforme de calificare în România, prin reunirea actorilor importanți din sectorul clădirilor, precum și din cel al educației/pregătirii din România (reprezentanți ai asociațiilor profesionale și patronale, instituții de învățământ și formare profesională, autorități publice relevante), în cadrul unui proces amplu și cuprinzător. Scopul acestei platforme este definirea și apoi implementarea unei strategii și a unei foi de parcurs coerente și realiste pentru introducerea în pregătirea persoanelor care lucrează în domeniul construcțiilor a soluțiilor energetice inteligente pentru clădiri, luând în calcul contribuția așteptată a acestui sector în realizarea obiectivelor naționale pentru anul 2020

și în îndeplinirea condițiilor referitoare la „clădiri cu consum de energie aproape zero”.

Platforma Națională pentru Calificare poate să acționeze ca un catalizator pentru stabilirea unui cadru eficient și de parteneriate multiple și care să ofere o interfață între abordarea națională și organismele europene pentru politici și programe coerente la nivel european în sectoarele pregătirii și certificării forței de muncă.

În cadrul Platformei Naționale pentru Calificare a proiectului se desfășoară o amplă și continuă activitate de comunicare, atât în cadrul întâlnirilor plenare prevăzute în cadrul proiectului, cât și prin intermediul platformei www.iee-robust.ro. Informații privind proiectele similare derulate în cadrul acțiunii europene în alte 29 State Membre UE pot fi obținute la www.buildupskills.eu.

Analiza stadiului actual privind calificarea forței de muncă în construcții

În luna august 2012 a fost publicat raportul de analiză privind situația actuală la nivel național în sectorul construcțiilor, cu referire la calificarea forței de muncă în domeniile eficienței energetice și utilizării surselor de energie regenerabile în clădiri (www.iee-robust.ro/downloads/BUILD-UP-Skills_Romania_Analiza_Status_Quo.pdf). Raportul sintetizează informații relevante cu privire la: sectorul clădirilor din

România, politici și strategii naționale pentru atingerea țintelor 20-20-20, statistici privind sectorul energetic și al clădirilor, prevederi privind educația și formarea profesională, decalaje între situația actuală și necesarul de calificare pentru 2020, bariere în calificarea forței de muncă și oferă date concrete cu privire la numărul actual de muncitori calificați în sectorul construcțiilor și estimări privind numărul necesar a fi format pe fiecare sub-sector/profesie pentru atingerea țintelor 2020, consumul și producția de energie la nivel național, țintele naționale și necesarul de calificare.

Analiza sistemului actual de formare profesională continuă (FPC) relevă o lipsă a calificărilor conform solicitărilor directivelor UE precum și a standardelor ocupaționale aferente tuturor calificărilor. Este necesară definirea și implementarea unui sistem de asigurare și management al calității în educație și FPC, compatibil cu Cadrul European de Referință în Asigurarea Calității în educație și formare profesională, și care trebuie să țină seama de trei aspecte relevante: conținutul programelor de FPC, furnizarea de programe de FPC, respectiv evaluarea și certificarea rezultatelor învățării.

Printre barierele existente în procesele de calificare în sectoarele EE și SRE se numără: accesul restricționat la specializare, formare și calificare pentru toate categoriile de muncitori; sistemul educațional inițial nu este orientat către nevoile pieței muncii în ceea ce privește EE și utilizarea SRE; număr mic de specialiști (ingineri) cu pregătire de bază privind EE sau SRE; Lipsa de continuitate în proiecte de creștere a EE și utilizare a SRE în clădiri - cu impact semnificativ pentru migrația forței de muncă calificate din sector; precum și bariere conjuncturale actuale (date de criza economică) sau viitoare (de exemplu, deschiderea pieței muncii în 2014 în Germania pentru cinci milioane de muncitori).

Lipsa preocupării pentru formare profesională continuă pentru un procent important de companii de construcții ceea ce determină un nivel scăzut al cheltuielilor alocate atât din surse publice, cât și ale companiilor pentru aceste activități. O parte dintre managerii companiilor de construcții invocă restricția de timp ca motiv pentru lipsa de continuitate în programele de pregătire profesională pe lângă motive de tipul: personal recrutat deja calificat, personal angajat având deja cunoștințele corespunzătoare, costuri prea mari, personal

prea ocupat și alte cauze cum ar fi evaluarea dificilă a necesităților de FPC și negăsirea unei oferte potrivite de FPC.

O serie de aspecte calitative importante referitoare la stadiul actual al sistemului de FPC și al evoluției pieței construcțiilor au fost dezbătute în cadrul Platformei, în vederea identificării direcțiilor de acțiune din cadrul foii de parcurs:

➤ Extinderea dialogului pentru adaptarea planurilor de învățământ și de formare profesională continuă la cerințele pieței în ceea ce privește calificările și competențele forței de muncă din sectorul construcțiilor inclusiv cu implicarea actorilor principali la nivel local;

➤ Orientarea profesională eficientă pentru a facilita opțiunea reală a elevilor din învățământul preuniversitar către sectorul construcțiilor;

➤ Realizarea unei liste de competențe necesare cât mai detaliată, structurată pe model matricial, care să permită identificarea competențelor comune pentru mai multe calificări în cadrul unei arii ocupaționale și stabilirea unui sistem de tip "cărămizi" de asigurare a calificărilor relevante pentru EE și utilizare SRE în clădiri;

➤ Definirea în cadrul strategiei a modului în care se face formarea formatorilor și necesitatea implicării cât mai mult în acest scop a centrelor universitare / de cercetare și a asociațiilor profesionale;

➤ Asigurarea unui sistem coerent de recunoaștere a calificării obținute în condiții informale sau non-formale, inclusiv prin centrele de evaluare a competențelor care să aibă în componență reprezentanți ai patronatelor și/sau ai asociațiilor profesionale, și în același timp să asigure competențele specifice /

tehnice de evaluare;

➤ Impunerea unui sistem de monitorizare prin intermediul căruia să se verifice periodic implementarea cerințelor și să permită efectuarea de acțiuni corective ținând seama de reevaluări pe parcurs (fiind necesar să se definească responsabilii pentru raportare și evaluare, intervale de timp relevante și instrumente de intervenție și control);

➤ Necesitatea introducerii în viitor, în caietele de sarcini aferente execuției obiectivelor din fonduri publice, a obligativității documentelor prin care se dovedește calificarea muncitorilor executanți sau prevederea în lege a obligativității calificărilor;

➤ Introducerea în sistemul actual de calificare a noilor ocupații, conștientizarea conceptelor de "clădire durabilă" sau "clădire verde", cu introducerea competențelor necesare pentru montarea și exploatarea sistemelor moderne de economisire a energiei;

➤ Necesitatea finanțării schemelor de calificare a forței de muncă de către stat, prin programe dedicate cu nivel de finanțare bine dimensionat și instrumente pentru implementare flexibilă;

➤ Imposibilitatea pregătirii practice în școlile profesionale provine din lipsa partenerilor angajatori; este necesară formarea unor parteneriate între companiile implicate în construcții și sistemul educațional, atât prin introducerea în legislație unor obligații în acest sens, cât și prin intermediul cointeresării materiale sau facilitării fiscale.

Pornind de la evoluția forței de muncă din domeniul construcțiilor și din cadrul domeniilor conexe și de la acțiunile necesare la nivel național în domeniul creșterii performanțelor energetice ale

fondului de clădiri și în domeniul utilizării surselor regenerabile de energie în clădiri, s-au realizat estimări privind necesarul de lucrători care vor trebui pregătiți în fiecare sub-sector / profesie cu relevanță pentru domeniul vizat pentru a se atinge țintele asumate pentru anul 2020. Estimarea s-a bazat pe considerarea a opt obiective privind implementarea măsurilor angajate în sectorul clădirilor conform planurilor de acțiuni în domeniul eficienței energetice (PNAEE) și al utilizării energiei din surse regenerabile (PNAER), primele patru vizând eficiența energetică în clădiri, iar ultimele patru vizând utilizarea energiei din surse regenerabile în clădiri, pentru fiecare obiectiv fiind considerate câte două scenarii de implementare a măsurilor relevante (pesimist/rezervat, respectiv optimist/angajant).

Necesarul "net" de forță de muncă estimat ținând seama de rezerva obținută din alte ocupații pentru care necesarul rezultat este nul (necesar negativ pe ocupații) este de circa 9 mii lucrători pentru scenariul pesimist, respectiv de circa 152 mii lucrători pentru scenariul optimist (ambitios), în condițiile în care numărul actual al muncitorilor necalificați (neluați în calcul) este de 68 mii lucrători (Fig. 1).

Previziunile privind necesarul de calificare sunt limitate de contextul istoric al evoluției sectorului energetic național și sectorului construcțiilor, contextul economic și social actual, de specificul pieței românești (economia informală și mobilitatea muncitorilor în domeniul construcțiilor și din cadrul domeniilor conexe) și, nu în ultimul rând, de nivelurile productivității sub media europeană.

Ocupațiile cu relevanță maximă

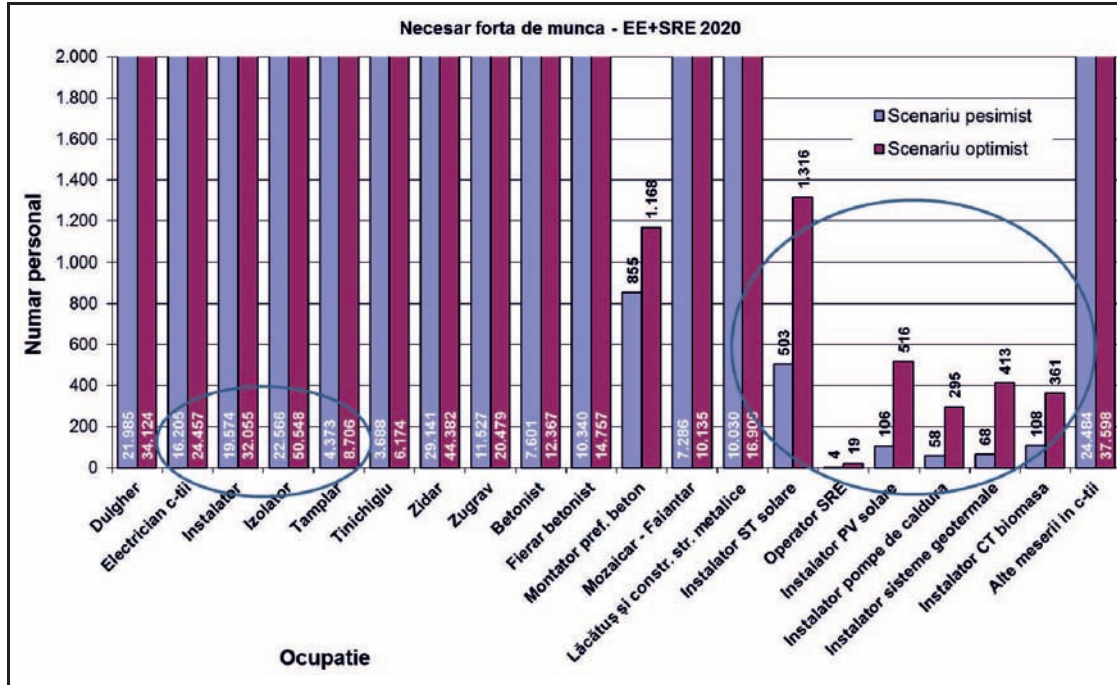

Figura 1 – Necesarul de forță de muncă pentru calificare în domeniile EE și SRE în clădiri

pentru EE și SRE, care necesită completare semnificativă a competențelor existente sau definirea de competențe sau chiar calificări noi (și pentru care este necesară dezvoltarea de scheme de calificare), sunt cele de

electrician în construcții, instalator în construcții, izolator, asamblator / montator tâmplarie eficientă, instalator pentru sisteme termice solare, instalator pentru sisteme

geotermale, instalator centrale termice biomasa și instalator pompe de căldură. Pentru celelalte ocupații din domeniul construcțiilor (de exemplu, dulgher, betonist, zidar-tencuitor, specialist montator gips-carton etc.) este

necesară introducerea de competențe privind utilizarea materialelor și tehnologiile de izolare termică, de utilizare eficientă a energiei și privind aplicarea sau înglobarea sistemelor de utilizare SRE în clădiri.

Schemele de calificare ce urmează să fie definite în cadrul strategiei de calificare trebuie să permită învățarea treptată și utilizarea competențelor dobândite anterior în cadrul cursurilor ulterioare. În acest sens vor trebui identificate competențele specifice domeniului EE și SRE necesare completării pregătirii existente specifice celorlalte ocupații relevante pentru sectorul construcțiilor.

Evaluări și studii recente ale Institutului European pentru Performanța Energetică a Clădirilor (Buildings Performance Institute Europe-BPIE), sunt disponibile gratuit la www.bpie.eu.

Reabilitarea termică

Anul acesta reabilitarea termică se va face cu fonduri europene

În 2013, puține localități vor avea șanse să continue programele locale de reabilitare termică cu 100% gratuitate pentru beneficiari. Aceasta în contextul în care majoritatea primăriilor și-au cheltuit fondurile (inclusiv s-au împrumutat masiv) în anii electorali, ne-a declarat Mihai Mereuță, președintele Ligii Asociațiilor de Proprietari Habitat.

Mai mult decât atât, nu sunt generoase nici alocările de la bugetul național pentru programul

derulat în afara celui cu fonduri europene (prin Programul Operațional Regional). „Practic anul acesta vom discuta în special de blocuri reabilite în cadrul POR, ceea ce reprezintă un proiect - pilot doar pentru municipiile - reședință de județ. Restul orașelor, mai mult sau mai puțin sărace, nu vor avea prea mari șanse să reabiliteze până în 2015 – 2016”, apreciază Mihai Mereuță.

Cofinanțarea ar putea pune probleme reabilitării cu fonduri europene

În perspectiva demarării programului – pilot de reabilitare termică a clădirilor de locuințe cu fonduri europene, președintele Ligii Habitat indentifică o serie de potențiale surse de blocaj. În primul rând, după derularea unor programe de reabilitare în condiții de gratuitate pentru beneficiar, vor fi foarte dificil de convins proprietarii să contribuie (chiar și în rate) cu 10 – 20 sau 30% din costurile totale.

De asemenea, există prevederi contradictorii în ghidurile de finanțare cu privire la numărul proprietarilor care pot hotărî accesarea programului de către asociație, respectiv „majoritate simplă”, „votul tuturor proprietarilor” și „două treimi dintre proprietari”.

Nu în ultimul rând, prevederea prin care asociația este obligată să păstreze în bune condiții lucrarea timp de 5 ani după expirarea garanției este greu de acceptat în contextul în care asociația nu are niciun

cuvânt de spus în alegerea proiectantului, a executantului și execuția propriu-zisă (inclusiv fazele intermediare). „Fără posibilitatea de a controla toate etapele reabilitării nu putem face responsabili proprietarii pentru alegerile primăriilor”, subliniază domnul Mereuță.

De altfel, au fost cazuri în care vântul puternic a smuls sisteme aplicate greșit, iar calitatea tencuiei decorative (sau lipsa ei) a urât blocuri proaspăt reabilite, adaugă reprezentantul Ligii Habitat.

Programul de reabilitare trebuie să includă și locuințele individuale

În opinia președintelui Ligii Habitat, programul de reabilitare termică ar trebui extins după modelul „Casa Verde”, pentru a putea cuprinde și locuințele individuale. În acest sens, sunt oportune inițiativele locale de lansare a unor sub-programe de reabilitare termică adresate acestui tip de locuință, așa cum a fost anunțat, de exemplu, în Sectorul 1.

Mai mult decât atât, reprezentantul Ligii Habitat propune integrarea programelor de reabilitare termică și „Casa Verde” (n.r. axat pe investiții în surse alternative de energie). Astfel, adăugând programului de reabilitare și o subvenție pe partea de protecție a mediului s-ar obține rezultate superioare, durabile. De exemplu, ar crește economia de energie dacă ar fi aplicat un sistem de ventilație centralizat.

Mihai Mereuță, președinte Ligii Asociațiilor de Proprietari Habitat.

AMBIENT EXPO

TÂRGUL INTERNAȚIONAL PENTRU
DECORAȚIUNI INTERIOARE, MOBILIER ȘI PISCINE

Approved
Event

ce mai e
prin
NOU
TARG.

ROMEXPO • 18 - 21 APRILIE 2013

PARTENER OFICIAL:

PARTENER MEDIA:

www.ambient-expo.ro

ORGANIZATOR:

MEMBRU:

Eveniment organizat în parteneriat cu Camerele de Comerț și Industrie din România